

(abans agregat a Sant Fost de Campsentelles). Del nom de l'insecte ortòpter. D'aquí també, derivat:

LLAGOSTERA

Vila de la Selva, 20 k. al Sud de Girona i altre tant terra endins de Sant Feliu de Guíxols.

PRON. POPULAR. Oït *lagustèra* a Caldes de Malavella i a la vila mateixa (Casac. 1920): a la vila, a Girona i pertot (Cor. 1930, 1988 etc.). Gentilici *llagosterencs* (a Llag.: Casac.)

MENCIONS ANT. 914: «Enna ven --- sitam in comit. Gerundense, in valle que vocant *Locustaria*» (doc. de l'A.C.A.: Udina, *Arx. Cond.* § 62; *Li. Fe. Ma.* nº 391, vol. I, 409; i acceptat amb reserves *Cat. Car.* ii, 367); 993: *Llagostera* (*MarcaH.* col. 945); 1016: *Lagustaria* (*MarcaH.* 997, Alsius, *Nom.* 206); 1057: El comte de Barcelona cedeix Solius (*Olivis*) «pro terminis nostri fisci *Locustarie*» (*Li. Fe. Ma.* §393 I, 411.11); 1051: *Lacustaria* (Balari, *Orig.* 145); 1051-58: Sti. Felicis de *Locustaria* (Botet, *BABL* III, 329); 1131-62: «erant inter Kalidas et *Locustaria* centum iuenes, inter filios rusticorum et textores et bacalares» (Hinojosa, *Reg. Señ. Cat.*, p. 271); 1131: *Langostera* --- *Lagostera* (*CoDoACA* IV, 6, 8); 1163: «alodium de *Locustaria*» (*MarcaH.* 1337); 1197: *Locustaria* (Villan. *Vi.Li.* XIII, 307)

Locustaria també en documents de 1214, 1234, 1245, 1284, citats per Alsius, *Nom.* p. 160.; 1260: juribus *Lagustarie* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 507); 1359: *Lagostera* (*CoDoACA* xii, 92). Cf. encara Monsalv., 30 XVII, 66.

ETIM. Tant *La Llagosta* (supra) com *Llagostera*, deuen segurament llur nom a paratges antigament devastats per les malèfiques plagues de llagosta, que periòdicament s'han reproduït tant a la nostra terra; paratges després repoblats i fertilitzats de nou. No mereix cap crèdit la teoria d'En Pella i Forgas (*Hist. del Ampurdán*) que el nom de *Llagostera* vingui de grans superfícies estanyades que hi hauria hagut. Ni ell ni Botet (l. ci, ni en *GGC*) no donen proves documentades d'aquest antic embassament; tampoc seria possible explicar la derivació amb *-ost* (+*-era*) si vingués de LACUS; i en les mencions més antigues i llegides pels filòlegs més segurs i directes predomina des d'antic la forma LOC-, corresponent a la llatina LOCUSTA, i alterada posteriorment en *Llag-* com s'explica en el *DECat.* v, 27-28. Abans de mj. S. XIII a penes es troba la variant *Lag-*, car les cites del *Marca* (c. l'a. 1000) són modernitzades, com ho prova la *Ll-*.

LLAGUARRES

Poble de l'alta Ribagorça. Oficialment *Laguarres*. PRON. POP.: *laguàres* (a 8 pobles), *laguàris* (en

1), *laguàris* (a 2). Poble de llenguatge fortament barrejat, on l'element aragonès és tan o més fort que a Calassanç i Açanui. Però el fet que les formes no diftongades hi predominin amplament, almenys avui, ens obliga a incloure'l en el territori de llengua catalana (*porta, foc, cova, coce, mort, coll, font, -ola, castell, pastell, portell, serra, terra*; si bé, d'altra banda, *cuervo, buerto*, com a tot l'Isàvena).

DOC. ANTIGA.: 996: *Illacorre*,¹ 1034-63: *Laguarres*; S. XVII: *Laguèrri*.

ETIM.: Mz. Pidal (*RFE*, v, 230; *Orig.* §§ 96.2, 23.4) parteix del basc *legorr* 'sec', o, més vagament, d'un compost de *gorri* 'vermell'. En tot cas sembla que té raó en relacionar-lo amb *Lagor*, al Sud d'Orthez, i amb l'aragonès *Liguèrre*. Però el que complica les coses, pel que fa a l'etimologia, és que l'ètimon havia de tenir -c-. En efecte, aquest nom és inseparable del de *La Quar* (Berguedà) i el de *La Corriu* (Cardener), aquest anomenat *Illa Curritz* a l'Acte de la Seu de 839, amb sufix *-itz*, típicament basc, i freqüent en la toponímia pre-romana de Catalunya.

Ara bé, en el mateix Acte de la Seu el nom de *La Quar* apareix en la forma *Illa Corre*, forma idèntica a la del nom de Llaguarres en el document de 996. En tots tres casos és probable que la síl·laba *IL-* no tingui altre fonament que una identificació arbitrària, per part dels notaris, amb l'article *illa* = cat. *la*; identificació que en el cas de *La Quar* i *La Corriu* fou consagrada per la llengua viva, en no palatalitzar la *L-*, però que no fou consagrada per aquesta en el cas de Llaguarres. En aquest l'evolució de o en *ua* és deguda a la diftongació aragonesa, si bé els seus efectes casualment coincidiren amb l'evolució de *La Quar*, deguda a una ultracorrecció purament catalana: essent general en el Berguedà la pronúncia rústica *còrt* = *quart*, *còtre* = *quatre*, *gòrda* = *guarda*, etc., era natural l'hiperurbanisme *Quar* per *Còr*; alguns arriben fins a escriure *La Quart*, però els pagesos del país encara avui diuen *La Còr*. De tota manera *La Quar* i *La Corriu* proven que l'ètimon de tots tres noms tenia una -c-.

Potser això no és del tot incompatible amb l'etimologia basca *legorr* 'sec', qualificació que escau molt a les serres de tots i cada un dels tres pobles en qüestió. Però llavors caldria admetre que en aquest adjectiu hi hagué una antiga alternància de sorda i sonora (g i k), com la que veiem en bastants noms ibèrics (recordem especialment el sufix col·lectiu *-aca* = *-aga*). O bé convé pensar en un ètimon diferent, com ara el basc *lekhore, lekhora*, «dehors», «étranger»; tampoc no gosaria descartar una contracció haplòlogica de *leku gorri* 'lloc roig'; sobretot si poguéssim atribuir al basc *leku* antiguitat pre-romana i el sentit de 'poble', fr. *village* (com al cast. *lugar* i al cat. *lloc*).